

بررسی نظرات مسئولین دانشگاه‌های بین‌المللی فردوسی و علوم پزشکی مشهد در مورد امکانات لازم برای جذب دانشجوی خارجی

مجید رشید ترابی^۱، مجتبی بذرافشان^۲، فاطمه رشید ترابی^۳

در سالهای اخیر تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی رشد فزاینده‌ای را نشان می‌دهد، این رشد صرفاً مربوط به افزایش جمعیت نیست، بلکه بازار کار نیز برای تأمین نیرو، به جذب دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها رو آورده است. همچنین جهانی شدن و جابه‌جایی دانشجویان باعث افزایش تعداد دانشجویان خارجی از ۱۸ میلیون نفر در سال ۲۰۰۰ به ۲۵ میلیون نفر در سال ۲۰۰۹ گردیده است و پیش‌بینی می‌گردد تا سال ۲۰۲۰ این تعداد به ۷۲ میلیون نفر بالغ گردد. همزمان با کاهش بودجه‌های دولتی موسسات آموزشی، بین‌المللی شدن آموزش عالی فرصت مناسبی را برای پاسخ به بحران تأمین بودجه و حتی کسب درآمد سرشار، برای دانشگاه‌ها فراهم ساخته است. تنها در سال ۲۰۱۱ درآمد کشور انگلستان از این صنعت ۱۷۵ میلیارد پوند برآورد شده است. دانشگاه‌ها برای جذب دانشجویان بیشتر برنامه‌ریزی نموده، به سرعت در حال سازگار شدن با شرایط تحرک بیشتر و آماده رقابت در بازار جهانی می‌گردند. با این وجود سهم کشور ما از این دانشجویان در حدود ۱۵۰۰۰ دانشجو است که نیمی از آنها را افراد مقیم ایران تشکیل می‌دهند. سؤال اساسی این است: مقصد دانشجویان خارجی برای ادامه تحصیل کجاست؟ و مؤلفه‌های انتخابشان چه ویژگی‌هایی دارد و آیا دانشگاه‌های ما دارای آن ویژگی‌ها هستند؟ بدین منظور پژوهشی در دانشگاه‌های فردوسی و علوم پزشکی مشهد که هر دو دارای شعبه بین‌المللی می‌باشند صورت گرفت، هدف پژوهش توصیف وضعیت فعلی و پیدا نمودن مشکلات و موانع پذیرش دانشجوی خارجی است. معاونین آموزشی جدید و قدیم، مدیران بخش بین‌الملل و آموزشی، چند هیئت علمی دو دانشگاه، به سؤالات پرسشنامه پاسخ گفته و یا در مصاحبه حضور یافتند. نتایج نشان دهنده آن است که دو دانشگاه سطح آمادگی خود را برای پذیرش دانشجوی خارجی مناسب دانسته، سهولت مقررات و به‌خصوص مقررات کسولی را باعث افزایش جذب دانشجو میدانند. دو دانشگاه وجود بارگاه ملکوتی امام هشتم (ع)، وجود کشورهای فارسی زبان در همسایگی، پیشرفتهای علمی کشور و میزان شهریه پائین را مزیت رقابتی دانسته و بر بستر سازی فرهنگی و تبلیغات بیشتر برای جذب دانشجو تأکید دارند. در این میان جذب دانشجو از کشورهای فارسی زبان و مسلمان اولویت بالایی برای دو دانشگاه دارد.

واژه‌های کلیدی: دانشجوی خارجی، دانشگاه فردوسی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مزیت رقابتی.

۱- دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت آموزشی دانشگاه فردوسی rashidtm1@mums.ac.ir

۲- دانشیار گروه آموزشی علوم تربیتی - دانشگاه فردوسی مشهد

۳- دانشجوی مهندسی مدیریت پروژه

مقدمه

با افزایش جمعیت و پیش بینی آن به حد ۷.۶ میلیارد نفر در سال ۲۰۲۰، تخمین زده می شود تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی روند رو به رشدی داشته باشد. اگرچه تقاضای اجتماعی به طور عمده از رشد جمعیتی هدایت می شود، با این وجود حضور خانم ها در آموزش عالی و تمایل افراد به تجربه ی زندگی در محیط جدید و زبان آموزی در کنار تقاضای بازار کار برای مدارک تحصیلی بالاتر، بر تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی افزوده است. (۱) و هم چنین افزایش تقاضا برای آموزش عالی، گاه می تواند به منظور اخذ گواهینامه هایی باشد که اشتغال افراد را تسهیل نماید. (۲)

یکی از عوامل مؤثر بر تقاضای آموزش عالی، سرمایه گذاری دولت ها در بخش آموزش است، این سرمایه گذاری نه تنها باعث گسترش آموزش عالی، بلکه به توسعه کشورها منتهی می گردد. چندان که در کشورهایی مانند چین و هندوستان با سرمایه گذاری در بخش آموزش، تأثیر مستقیم آن بر توسعه اقتصادی را می توانیم مشاهده کنیم. (۳) همزمان با افزایش نرخ مشارکت کشورهای شرقی، شاهد کاهش این نرخ در کشورهای غربی از ۵ درصد در سال در ده سال گذشته، به ۱.۴ درصد در ده سال آینده هستیم. در صورت تحقق این امر، تغییر در تعادل حرکت دانشجویان از غرب به شرق را می توان پیشبینی نمود. (۴)

نه تنها نظام های آموزش عالی تا حد زیادی تحت تأثیر جهانی شدن قرار گرفته اند، بلکه خود آنها در این فرآیند نقش مهمی ایفا می کنند. هم چنین ما شاهد تحرک و جابه جایی گسترده ی دانشجویان هستیم، که این امر نتیجه ی افزایش تقاضا برای افزایش آموزش عالی بوده است. بر اساس گزارش شماره ی ۲۰۲۵ – مؤسسه توسعه برنامه ریزی آموزش استرالیا که در مجله تحرک دانشجویان در جهان منتشر شده است، تخمین زده می شود که تعداد افراد جویای تحصیل در کشورهای خارجی از ۱/۸ میلیون در سال ۲۰۰۰ به ۷/۲ میلیون در سال ۲۰۰۵ افزایش یابد که اکثریت آنها هم از کشورهای آسیایی خواهند بود. (۱)

در پژوهشی که به منظور بررسی عوامل مهم تأثیرگذار بر مهاجرت دانشجویان، صورت گرفت، دسترسی به آموزش عالی در کشور خود، سطح شهریه در کشور مقصد و میزان مشارکت کشور مبدأ در اقتصاد جهانی، از جمله عوامل اجتماعی و اقتصادی مهم مؤثر در تحرک دانشجویان بین المللی شمرده شده است. (۵)

بین المللی شدن آموزش عالی، فرصت های مناسبی را برای پاسخ به بحران تأمین بودجه مؤسسات آموزش عالی فراهم می نماید تا درآمدهای اضافه ای را از محل درآمدهای حاصل از هزینه ی دانشجویان خارجی، گرنت های پژوهشی، کسب منابع جدید درآمدهای بین المللی برخاسته از یادگیری الکترونیکی و یا ارائه خدمات مشاوره ای تخصصی بدست آورد. (6)

دانشجویان خارجی سهم بسزایی در اقتصاد کشورهایی در آن مشغول به تحصیل اند، داشته و دارند، چندان که در سال ۲۰۰۰ از میان ۱۸ میلیون دانشجوی خارجی، حدود نیم میلیون دانشجوی بین المللی در ایالت متحده مشغول به تحصیل، رقم ۱۱ میلیارد دلار به اقتصاد ایالت متحده کمک نموده اند. این رقم برای استرالیا در همان سال با ۲۰۰۰۰۰ دانشجوی خارجی بالغ بر ۴۰۲ میلیارد دلار بوده است. (۷) این رقم با احتساب هزینه های غیر شهریه ای در سال ۲۰۱۱ برای کشور انگلستان حدود ۱۷۰۵ میلیارد پوند تخمین زده شده است. (۸)

دانشگاه های کشورهای مختلف، برای جذب دانشجوی بیشتر، نه تنها برنامه ریزی و پیش بینی های لازم را نموده اند، بلکه تغییرات بایسته را در نظام آموزش عالی خویش به اجرا درآورده اند. آنها به سرعت در حال سازگار شدن با شرایط تحرک بیشتر و آماده رقابت در بازار جهانی گردیده اند. (9)

از جمله در انگلستان، کشورهای چین، هند، برزیل، عربستان سعودی، کلمبیا، ترکیه، مکزیک، اندونزی و کشورهای خلیج فارس بعنوان ۸ اولویت بین المللی تشخیص داده شده است (۸) و به منظور جذب هرچه بیشتر، روابط بر اساس احترام متقابل و توجه به خواسته و نیازهای در حال توسعه ی دانشجویان خارجی مدّ نظر قرار گرفته است. هم چنین استرالیا که با کاهش درصد دانشجویان ورودی داخل کشور مواجه است، با تغییر در سیستم ویزای خویش، برنامه ریزی گسترده ای را برای جذب هرچه بیشتر دانشجویان خارجی، به

ویژه از همسایگان قدرتمند خویش مثل چین و هند نموده است. (۹ و ۷) در کشورهای همسایه ی ما، ترکیه در سال تحصیلی ۲۰۱۳-۲۰۱۲ با ۳۸٪ رشد، در پذیرش دانشجوی خارجی، ۴۳۲۵۱ دانشجوی خارجی پذیرفته است. و این کشور به شدت کارهای سرمایه گذاری در آموزش، پژوهش و نوآوری با هدف تبدیل شدن به یکی از ده اقتصادهای برتر جهان در سال ۲۰۲۲ را دنبال می‌کند. (۱۰) و این در حالی است که سهم کشور ما از دانشجویان خارجی ۱۵۰۰۰ نفر است که ۷۰۰۰ نفر از آنها افراد خارجی مقیم ایران می‌باشند و ۴۰۰۰ نفر نیز بورسیه وزارت علوم هستند. یکی از سوالهای جدی این است که مقصد دانشجویان خارجی کدام کشور خواهد بود؟ و چه عواملی در تصمیم‌گیری هایشان برای انتخاب مقصد تحصیل تأثیرگذار است؟

✓ یکی از اصلی‌ترین عواملی که در ارتقاء قوای شغلی دانش‌آموختگان تأثیر بسزایی دارد، ارتقاء کیفیت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی است، که به شدت مورد توجه بنگاه‌های تولیدی صنعتی و خدماتی است. کیفیت دانش‌آموختگان از لحاظ پاسخگویی به نیازهای اقتصادی آنان اهمیت دارد. (۱۱)

در آموزش، کیفیت ارائه خدمات محور اصلی فعالیت‌هاست و کیفیت به برآورده نمودن نیازها و خواسته‌های دانشجویان باز می‌گردد. ^۱هم‌چنین کیفیت با ارزش‌ها و اهداف بنیادی در آموزش عالی بستگی دارد، نمی‌توان از کیفیت سخن گفت بدون آنکه محک و معیاری متصل به مأموریت آموزش عالی وجود داشته باشد. ^۲(۱۲)

✓ یکی از عوامل دیگر سرمایه‌گذاری کشورها و تحقیق و توسعه سرمایه‌گذاری و هزینه در آموزش است که این موضوع جذب‌کننده ی دانشجویان خارجی است. (۳)

✓ هم‌چنین توجه به دانشجویان به عنوان سرمایه انسانی، از مؤلفه‌های مهم برای انتخاب مقصد تحصیل است.

^۱(Ntshoe 2004)

^۲(Bales 2006)

مفهوم سرمایه انسانی بین کیفیت آموزش دانشگاه ها با منافع عمومی ارتباط برقرار می کند. از نظر منافع عمومی، سیاست ها در کارآمد کردن استانداردهای آموزشی دانشگاه ها موثر است^۱ طبق نظریه ی آلفا (α) سرمایه ی انسانی، مفهوم کیفیت آموزش دانشگاه ها به عنوان استانداردهای آموزش دانشگاه ها است که به طور فزاینده ای بر برون داده های آموزشی دانشگاه ها و ارتقای ارزش افزوده و آموزش دانشگاه تمرکز می کند.^۲ و نیز مراکز آموزش عالی که بالاترین توانمندی را برای دانشجویان فراهم می کنند، دارای بالاترین کیفیت آموزش هستند.^۳ (۱۲)

✓ فعالیت پژوهشی و تولید دانش، به اندازه ای که به نظر می رسد کلید بدست آوردن دانشجویان خارجی نهفته در حجم تولید علمی است.

✓ هم چنین مجاورت های منطقه ای و زبان فاکتورهای مهمی برای دانشجویان خارجی است. بیش از نیمی از دانشجویان خارجی در ایران، از فارس زبانان کشورهای همسایه و بیش از ۴۰٪ دانشجویان خارجی شاغل در ترکیه را، ترک زبانان آذربایجان، ترکمنستان و ... تشکیل می دهند. (۱۳) تناسب فرهنگی - مذهبی نیز از جمله عوامل تأثیرگذار بر انتخاب مقصد تحصیل برای دانشجویان خارجی است.

✓ به صورت عمده آمریکا و انگلستان عمده ترین انتخاب دانشجویان است. به این خاطر که ۱۰ دانشگاه برتر جهان همچون هاروارد، آکسفورد، ام تی و کمبریج در آن کشورها است. ولی تحقیقات اخیر نشان دهنده ی رشد بازار آسیایی آموزش عالی است. (۱۴) در استان خراسان بیش از ۳۰ دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی وجود دارد، که تنها چند دانشگاه موفق به اخذ مجوز تأسیس دانشگاه بین المللی شده اند، از میان آنها، دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه علوم پزشکی موفق به تأسیس شعبه بین الملل دانشگاه خود و پذیرش دانشجو در آن شده اند. در راستای کمک به گسترش و توسعه دانشگاه های بین المللی و به منظور تبیین جایگاه فعلی آن در آموزش عالی ایران، مطالعه ای در دو دانشگاه از منظر پذیرش دانشجوی خارجی، طراحی و به اجرا در آمد. دانشگاه فردوسی و علوم پزشکی مشهد هر دو دارای سابقه طولانی (بیش از ۵۰

^۱ (GniLikess 2009)

^۲ (Barnabe & Riccabon 2007)

^۳ (Park 2008)

سال) می باشند که در تاریخ ۱۳۶۵ به حکم "قانون تفکیک وظایف آموزش پزشکی از وزارت علوم و تفویض آن به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی" از یکدیگر جدا شدند. در جدول ۱ پاره ای از ویژگی های دو دانشگاه بیان شده است.

گزینه	دانشگاه فردوسی مشهد	دانشگاه علوم پزشکی مشهد
تعداد کل دانشجویان	۲۰۰۰۰	۷۷۵۷
تعداد دانشکده	۱۱	۸
پژوهشکده و مراکز تحقیقاتی	۳۸	۵۱
تعداد هیئت علمی	۷۰۰	۷۵۰
دانشجویان تحصیلات تکمیلی	۸۵۰۰	۲۲۲۳ (۳۳٪)
دانشجویان دکتری	۲۵۰۰	۱۳۴۵ (تخصص و فوق تخصص)
دانشجویان واحد بین الملل	۶۰۰	۳۵
دانشجویان خارجی دانشگاه	۶۱۰	۱۴۷
سال تاسیس شعبه بین المللی	۱۳۹۰	۱۳۹۱
رتبه داخلی	۷	۵

جدول ۱: دانشگاه فردوسی و علوم پزشکی مشهد به روایت آمار

روش ها: به منظور بررسی نحوه فعالیت و موانع پذیرش هرچه بیشتر دانشجوی خارجی، پژوهشی توصیفی در مورد دانشگاه های فوق بعمل آمد. در این پژوهش، مدیران و رهبران آموزشی دو دانشگاه علاوه بر شرکت در مصاحبه حضوری، به پرسشنامه ای شامل دو گروه سؤال پاسخ بسته و باز، پاسخ گفتند. مصاحبه و پرسشنامه پاسخ باز بیشتر حول مزیت رقابتی دانشگاه ها، تجارب پذیرش دانشجوی خارجی و موانع توسعه ی واحد های بین المللی صورت گرفت. در پرسشنامه کتبی پاسخ بسته، آمادگی دانشگاه ها در پاسخگویی به نیازهای دانشجویان خارجی، عوامل فرهنگی، امکانات زبان آموزی فارسی، تدریس به زبان انگلیسی، وجود اعضای هیئت علمی به اندازه کافی، مقررات و آئین نامه های دولتی و هم چنین مقررات و قوانین کنسولی،

وجود امکانات اقامتی، کتابخانه، اینترنت پرسرعت و رشته های مورد علاقه دانشجویان خارجی مورد سؤال قرار گرفت.

معاونین آموزشی هر دو دانشگاه (قبل و فعلی) و مدیران روابط بین الملل هر دو دانشگاه، مدیر آموزشی و برخی از اعضای هیئت علمی تحصیل کرده در کشور های خارجی، مورد مصاحبه قرار گرفتند و به پرسشنامه پاسخ گفتند. پرسشنامه ی پاسخ بسته، به صورت لیکرت که مخاطبین میزان موافقت خود را از روی طیفی که در دو سوی آن عدد ۱ خیلی مخالف و ۷ خیلی موافق انتخاب می نمودند، بنابراین افزایش اعداد از ۱ به ۷، نشان افزایش موافقت و کاهش مخالفت تلقی می گردد.

نتایج: به منظور تلخیص نتایج و پرداختن به اهمّ موضوعات از میان مسائل پیش گفت، موضوعات زبان، شهریه، پذیرش فرهنگی مقررات و دستورالعمل های دولتی و آمادگی هیئت علمی مطرح می گردد.

الف - بررسی موضوع زبان

دو سؤال در این بخش از رهبران دانشگاه به عمل آمد:

الف ۱- میزان تسلط اساتید دانشگاه به زبان های رایج دنیا را چگونه ارزیابی می کنید؟

الف ۲- تا چه اندازه امکانات زبان آموزی زبان فارسی به دانشجویان خارجی را مناسب می بینید؟

گزینه	دانشگاه فردوسی	دانشگاه علوم پزشکی
الف ۱	۴	۴
الف ۲	۶.۵	۲

جدول ۲: بررسی موضوع زبان

ب - شهریه رقابتی

در مقایسه با سایر کشور ها میزان شهریه موجود را تا چه اندازه ای رقابتی تلقی می کنید؟

گزینه	دانشگاه فردوسی	دانشگاه علوم پزشکی
ب	۷	۵.۵

جدول ۳: بررسی میزان شهریه

ج- پذیرش فرهنگی

در این بخش دو سؤال از مخاطبین پرسیده شد.

ج ۱- آیا فرهنگ جامعه و مقررات اجتماعی را برای حضور دانشجوی خارجی مناسب می‌دانید؟

ج ۲- آیا جو و فرهنگ سازمانی دانشگاه خویش را برای پذیرش دانشجوی خارجی مناسب می‌دانید؟

گزینه	دانشگاه فردوسی	دانشگاه علوم پزشکی
ج ۱	۵.۵	۵.۵
ج ۲	۵.۵	۴.۵

جدول ۴: بررسی موضوع فرهنگ و مقررات اجتماعی

د- مقررات و دستورالعمل‌های دولتی

در این بخش سه گزینه مطرح گردید.

د ۱- آیا مقررات و دستورالعمل‌های دولتی مانع پذیرش دانشجوی خارجی است؟

د ۲- آیا مقررات و دستورالعمل‌های دولتی مشوق پذیرش دانشجوی خارجی است؟

د ۳- آیا مقررات کنسولی و صدور روادید مانع مهمی برای پذیرش دانشجوی خارجی است؟

گزینه	دانشگاه فردوسی	دانشگاه علوم پزشکی
د ۱	۳.۵	۲
د ۲	۴.۵	۲.۵

۵	۳.۵	۳د
---	-----	----

جدول ۵: بررسی موضوع مقررات و دستورالعمل های دولتی

۵ - آمادگی و تناسب هیئت علمی

در این بخش دو گزینه مطرح گردید.

۵ ۱- آیا تعداد اعضای هیئت علمی را به نسبت دانشجویان مناسب ارزیابی می کنید؟

۵ ۲- تا چه اندازه قابلیت ها و تخصص اعضای هیئت علمی، درخور یک دانشگاه بین المللی است؟

گزینه	دانشگاه فردوسی	دانشگاه علوم پزشکی
۵ ۱	۵.۵	۵
۵ ۲	۵.۵	۵.۵

جدول ۶: بررسی موضوع آمادگی اعضای هیئت علمی

در بخش مصاحبه و پرسش های باز، مباحث مختلفی مطرح شد که از میان آنها مزیت رقابتی دانشگاه ها و عمده ترین موانع پذیرش دانشجوی خارجی از دید مخاطبین بیان می گردد.

✓ مزیت رقابتی:

- ۱- برخورداری از نعمت وجود بارگاه امام هشتم شیعیان (ع)
- ۲- همسایگی با کشور های فارسی زبان همچون افغانستان، تاجیکستان و فرصت مناسب برای دانشجویان کشور های اسلامی برای حضور در ایران (مانند عراق، لبنان، سوریه و ...)
- ۳- امکانات شهری مناسب، شهریه نسبتاً ارزانتر از سایر کشورها

✓ عمده ترین موانع:

- ۱- عدم اطلاع رسانی مناسب

۲- عدم هماهنگی مقررات با سیاست های جذب

۳ - عدم فرآیند های مشخص برای جذب دانشجویان

۴ -نبود امکانات زبان آموزی برای دانشجویان خارجی (مورد علوم پزشکی)

۵ - مشکلات و اختلاف فرهنگی

بحث و نتیجه گیری

الف - زبان

در مورد زبان چند نکته حائز اهمیت است:

- تعداد کشور هایی که زبان فارسی می دانند محدود است و جمعیت آنها کمتر از ۱۵۰ میلیون برآورد می شود.

- امکانات زبان آموزی زبان فارسی در دانشگاه فردوسی به دلیل وجود دانشکده ادبیات و اعضای هیئت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی مناسب است، اما در دانشگاه علوم پزشکی مشهد به دلیل عدم وجود گروه مربوطه، این تناسب مشاهده نمی شود. به نظر می رسد با ایجاد تفاهم نامه بین دو دانشگاه این مشکل براحتی در علوم پزشکی رفع گردد.

- بر اساس دستورالعمل های موجود در صورت افزایش دانشجوی خارجی در دانشگاه های بین المللی، می توان به زبان غیر از فارسی تدریس نمود. که آمادگی هر دو دانشگاه برای تدریس به زبان غیر فارسی چندان مناسب به نظر نمی رسد.

- برای زبان آموزی فارسی، باید به دنبال ایجاد جاذبه و انگیزه بود. گسترش توریسم، توریسم درمانی از جمله جاذبه ها می باشد. اما مهم تر از این، بازیابی اقتدار و مرجعیت علمی در جهان است، چنان که رهبر انقلاب فرمودند:

"از پیشرفت علمی در کشور برای گسترش و نفوذ زبان فارسی استفاده شود. زبان خیلی مهم است برادران و خواهران عزیز! اهمیت زبان ملی یک کشور برای خیلی‌ها هنوز دانسته و شناخته نیست. زبان فارسی باید گسترش پیدا کند. باید نفوذ فرهنگی زبان فارسی در سطح جهان روزبه‌روز بیشتر شود. فارسی بنویسید، فارسی واژه‌سازی کنید و اصطلاح ایجاد کنید. کاری کنیم که در آینده، آن کسانی که از پیشرفت‌های علمی کشور ما استفاده می‌کنند، ناچار شوند برون‌د زبان فارسی را یاد بگیرند. این افتخاری نیست که ما بگوییم حتماً زبان علمی کشور ما فلان زبان خارجی است. زبان فارسی این‌قدر ظرفیت و گنجایش دارد که دقیق‌ترین و ظریف‌ترین علوم و دانش‌ها می‌توانند با این زبان بیان شوند. ما زبان پرفریتی داریم. کمالینکه بعضی از کشورهای اروپایی هم نگذاشتند زبان انگلیسی تبدیل شود به زبان علمی آن‌ها، مثل فرانسه، مثل آلمان. این‌ها زبان خودشان را به‌عنوان زبان علمی در دانشگاه‌هایشان حفظ کردند. مسئله زبان، مسئله بسیار مهمی است؛ واقعاً احتیاج دارد به اینکه حمیت به خرج دهید. یکی از اهتمام‌هایی که دولت‌های آگاه و هوشیار در دنیا انجام می‌دهند، تکیه بر روی گسترش زبان ملی‌شان در دنیا است." (۱۵)

- با توجه به مزیت رقابتی زبان فارسی، باید تأکید بیشتری بر جذب دانشجویان فارسی زبان خارجی گردد. سهم آموزش عالی ما از کشورهای هم‌جوار، حدود ده هزار نفر است که عدد بسیار کمی است.
- در کشور ما، با توجه به وجود تنوع زبانی (عربی، کردی، ترکی، ترکمنی، بلوچی) پتانسیل بالایی وجود دارد. به نظر می‌رسد دانشگاه‌های منطقه ای باید برای پذیرش دانشجوی خارجی هم زبان برنامه ریزی را اولویت کاری خویش قرار دهند.

ب- شهریه

- شهریه دانشگاه‌ها در ایران از بسیاری از کشورهای دنیا کمتر و کاملاً رقابتی است به خصوص در شرایط اقتصادی فعلی که شاهد کاهش ارزش ریال در برابر ارزهای دیگر هستیم.
- هزینه زندگی در شهر مشهد نیز در مقایسه با تهران و کشورهای دیگر پایین بوده و به عنوان یک مزیت رقابتی تلقی می‌گردد.

ج- پذیرش فرهنگی

- فرهنگ جامعه از حیث پذیرش دانشجوی خارجی، مناسب ارزیابی شده است. یکی از دلایل می تواند زیارتی بودن شهر مشهد و حضور سالیانه صدها هزار زائر بین المللی در مشهد باشد.
- به دلیل وجود مرقدها و مطهر امام هاشم (ع)، برای جذب ارادتمندان به آن حضرت باید از مزیت رقابتی ایجاد شده بیشترین استفاده را نمود.
- نگاه جامعه علمی است و جامعه نسبت به اتباع خارجی (افغان ها و عراقی ها) تحت تأثیر جنگ تحمیلی و تبلیغات منفی می باشد. برای جذب بیشتر، تغییر نگرش از الزامات اولیه است.

د- مقررات و دستور العمل های دولتی

- هیچ کدام از دانشگاه ها مقررات را مانع پذیرش دانشجوی خارجی نمی بینند.
- مقررات دولتی در وزارت علوم مشوق خوبی برای جذب دانشجوی خارجی است، اما در وزارت بهداشت، مقررات فعلی به خصوص در مورد اجازه کار و تحصیل اتباع خارجی محدودیت های جدی دارد که باید برای آن چاره اندیشی نمود.
- مقررات کنسولی و گذرنامه ای، روند پذیرش دانشجوی خارجی را کند می نماید، هماهنگی و ایجاد تسهیلات بیشتر مورد انتظار دانشگاه هاست.
- تعدد مراکز تصمیم گیرنده نیز از عوامل کندی روند پذیرش بیان شده است. در دانشگاه های خارج کشور عمده ی کار پذیرش، توسط دانشگاه مقصد انجام می گیرد. تفویض اختیار به دانشگاه ها و ایجاد سرعت در روند پذیرش، از الزامات اولیه ی جذب دانشجوی خارجی است.

ه- آمادگی اعضای هیئت علمی

- هر دو دانشگاه تعداد هیئت علمی خود را نسبت به دانشجوی مناسب ارزیابی نموده اند.
- هر دو دانشگاه قابلیت ها و تخصص اعضای هیئت علمی خود را، درخور دانشگاه بین المللی می دانند.

• پیشرفت های علمی کشور در رشته های مختلف علمی و پزشکی، جاذبه ی خوبی برای جذب دانشجویان خارجی محسوب می شود. در حال حاضر متقاضیانی از کشور های اروپایی برای گذراندن دوره های تخصصی پزشکی وجود دارند و امکانات و پیشرفت های علمی به خوبی نیاز همسایگان توسعه نیافته به خصوص افغانستان و عراق را پاسخ می گوید.

و در خاتمه به نظر می رسد از نتایج این همایش برای تبیین جایگاه ویژه آموزش عالی فرامرزی به خصوص با توجه به سیاست های فرهنگی کلان جمهوری اسلامی، باید بیشترین استفاده را نمود. توجه به فرصت های اقتصادی و سیاسی از دست رفته در اثر غفلت از این مهم و تمرکز بر رفع موانع با ایجاد هماهنگی و سهولت بیشتر در روندها و رویه های اجرایی، در کنار تأکید بر کیفیت آموزشی و ارتقای سطح رتبه های دانشگاه ها، آینده درخشانی را برای صنعت آموزش عالی ایران خواهد ساخت.

منابع:

۱- میخائیل مارتین، آنتونی استیلا "تضمین کیفیت در مؤسسات آموزشی" ترجمه دکتر محمد رضا کرامتی
-محسن رحیمی، انتشارات رسانه تخصصی، چاپ اول ۱۳۸۸

۲- عماد زاده مصطفی "اقتصاد آموزش و پرورش" انتشارات جهاد دانشگاهی اصفهان، چاپ بیست و یکم
۱۳۸۳

3-Elhuyar Fundazioa “ Where Do international Students of Higher Education Come From ;Where Do They Go?”-jan.21.2014

4- BRITISH COUNCIL “The shape of things to com : higher education global trends and emerging opportunities to 2025”14/6/2012

5-VIKASH NAIDOO-University of Auckland, New Zealand” Research on the flow of International students toUK universities Determinants and implications” JOURNAL OF RESEARCH INNTERNATIONAL E DUCATION-VOL 6(3) 287-307-2007

همایش بین المللی انجمن آموزش عالی ایران
«توسعه آموزش عالی فرامرزی: فرصت ها و چالش ها»

6-Davis Richard B “ECONOMETRIC ANALYSIS OF THE DEMAND FOR HIGHER EDUCATION”(2003)

7-Davis, Meares and Pearce(2002)”GLOBAL STUDENT MOBILITY 2025”Forecasts of the Global Demand of International Higher Education

8-“ International Education: Global Growth and Prosperity” Industrial Strategy: government and industry in partnership-2013 © Crown Copyright 2013

9- Lydia Lazar-“**Meeting the Global Demand for Higher Ed**”-November 5, 2013. The Chicago Council on Global Affairs

10-“The importance of international education :a perspective from Turkish Student”

۱۱- روشن -احمد رضا "بازار آموزش عالی" روزنامه دنیای اقتصاد شماره ۳۱۱۸-۱۳۹۲

۱۲- عباسی- محمد رضا و شیره پز -علی اصغر "سیاستگذاری کیفیت آموزش عالی: چالش ها و چشم

اندازها" مجموعه مقالات پنجمین همایش ارزیابی کیفیت در نظام دانشگاهی -دانشگاه تهران ۱۳۹۰

13-Today`s Zaman ,.com “international students in Turkey” your gateway to Turkish news

14- Wikipedia, the free encyclopedia” international student

۱۵- فرهنگستان زبان فارسی -دیدار اساتید دانشگاه های کشور با رهبر معظم انقلاب ۱۵ مرداد ۹۲

Survey on viewpoints of Leaders of Medical Sciences & Ferdowsi Universities of Mashhad toward Admission of foreign students

Abstract

In recent years, a growing social demand for higher education has shown. This growth is not solely related to the increase in population. But also because employers are hiring graduates from universities. And globalization and mobility of students has increased the number of foreign students from 1.6 million in 2000 to 2.5 million in 2009. It is estimated that by 2020 this number will rise to 7.2 million. Coincided with a reduction in state funding for educational institutions, The internationalization of higher education creates an opportunity to offset the budget cuts and more money has been. For example, in 2011 the income of the UK higher education sector has been estimated at 17.5 billion pounds. Universities to accept more foreign students are planning. And more rapidly adapting to dynamic conditions and are ready to compete in the global market. However, the admission of foreign students to our university has 15,000 students, They make up about half of the people living in Iran. The basic question is: Where is the destination of foreign students to study? And what factors affect their choices? Or our universities have the ability to get there's Election? Or our universities are being selected features? This research was conducted at Ferdowsi & Medical Sciences universities of mashhad, both of which are branches of international. This study describes the current situation and find the problems and obstacles that accept foreign students. Old and new teaching assistants, managers and Director of International Education, faculty members of both universities responded to the questionnaire or attended the interview. The results show that it is believed that the university is willing to accept foreign students, Believe that foreign students shall automatically increase to simplify the rules and regulations of the console, The divine shrine of the Eighth Imam (AS), Persian-speaking countries in the neighborhood, Scientific development in Iran and Low fees for educational services are Consider as a Competitive Advantage and Advise cultural reforms and more Propaganda. Meanwhile,

همایش بین المللی انجمن آموزش عالی ایران
«توسعه آموزش عالی فرامرزی: فرصت ها و چالش ها»

attracted students from Persian-speaking countries and Muslims are a high priority for both universities.

Keywords: Foreign students - Ferdowsi University - Medical Sciences - Mashhad - Competitive Advantage